

YOU NEVER CAN TELL

av

G. Bernard Shaw

GJESTESPILL I NORGE

PÅ

DET NORSKE TEATRET

OSLO

11.—12. februar 1963

OG PÅ TURNÉ FOR

RIKSTEATRET

13.—26. februar 1963

FRA

ROYAL ACADEMY
OF DRAMATIC ART
LONDON

Mens vi venter på gjestespillet

Av teatersjef Frits von der Lippe.

For den ungdom som baner seg vei inn i det rike engelske språket — terper lekser og pugges gloser — har vi tenkt oss at det måtte være fint en gang å høre språket talt fra en scene, talt av talentfull ungdom som har lært å dyrke ordet.

Derfor er gjestespillet fra den berømte engelske teaterskolen ROYAL ACADEMY OF DRAMATIC ART, London, kommet i stand.

Gjestespillet går inn som et ledd i arbeidet for å skape kontakt mellom skoleungdommen og teatret. Mange står bak og har hjulpet til for at det skulle lykkes. Først og fremst takker vi R.A.D.A. selv og dets leder Mr. John Fer-nald som vi i Riksteatret ble godt kjent med da vi for noen år siden var i London for å spille «Et dukkehjem» for norske sjøfolk og medlemmer av den norske koloni. Vi fikk ikke bare spille forestillingen i R.A.D.A.s eget teater. På scenen sto dessuten dekorasjonene ferdige til oss, laget av akademiet etter den norske teatermalerens skisser. Det var

morsomt internasjonalt teatersamarbeid som Norges daværende kulturråd i London, Carl Hambro, hadde tatt initiativet til.

Men flere enn R.A.D.A. og Mr. Fernald har hjulpet til med å få akademiets avgangskull over til Norge med Bernard Shaws fornøyelige komedie «You Never Can Tell».

Den norske kulturattachéen i London, Halvard E. Sæther, er initiativtakeren og har vært en god mellommann. The North Sea Foundation har ytt ensemblet reisebidrag. Vårt Utenriksdepartement har støttet gjestespillet, som forøvrig finner sted innenfor rammen av den norsk-britiske kulturavtalen. Kirke- og undervisningsdepartementet og Undervisningsrådet har også sett med stor velvilje på besøket. Departementet har forøvrig bekostet denne lille brosjyren.

Det Norske Teatret er vertskap for R.A.D.A. i Oslo og gir gjestene plass for åpningsforestillingerne, som arrangeres i delvis samarbeid med Skoleteatret. Sist, men ikke minst, skal rektorene ved de høgre skoler langs reiseruten for Riksteatret i Østlandsområdet takkes for at de så spontant sluttet opp om gjestespilltanken. Uten deres forhåndstilsagn og store interesse ville gjestespillet ikke kunne gjennomføres.

R.A.D.A. og Riksteatret har sammen valgt stykket som spilles for dere. Vi mente vi kunne ikke velge bedre enn å gi dere en komedie av den største i britisk dramatikk i vår tid, George Bernard Shaw. Om R.A.D.A. og om komedien står det en god del på engelsk lengere ut i brosjyren. Vi har fått dette stoffet fra R.A.D.A. selv. Men først følger fra neste side noen sitater fra Helge Krogs minneartikkel fra 1950 om Bernard Shaw, trykt i «Sant å si».

Fire og nitti år ble

Bernard Shaw

Likevel døde han ung. Hans fenomenale vitalitet var usvekket til det siste. Han bar ungdommen med seg opp gjennom alle årene, en hårdnakket, halsstarrig, uanfektelig ungdom. Han la støvets alder langt bak seg, men lærte aldri å oppføre seg som det sømmer seg på gravens rand. Han kunne ikke bevegges til å holde på sin verdighet. Bedre enn noen visste han at verdighet er en indre kvalitet: har man den ikke er det nytteløst å holde på den, og har man den er det overflødig og brysomt. — — —

— — — Han gjorde seg aldri kostelig eller kostbar, han var åpen for alt og alle, bestandig i strålende humør, evig opplagt på nye skøyerstreker, barnaktig overgiven, gutteaktig munter! — — —

— — — Og selve dette fenomenet at gutten aldri døde i mannen, at 15-åringen var spill levende i 70-åringen, 80-åringen, 90-åringen — det er en nøkkel blant flere til

Bernard Shaws storhet og egenart, hans personlighets rikdom og styrke, hans ånds klarhet og uforlignelige friskhet, hele mannens lykkelige sunnhet. — — —

— — — Bernard Shaw, dikteren, filosofen, refseren og predikanten, den sterke hjernen, det store hjertet, et av de dypest alvorlige menneskene i tiden — han glemte aldri å leke! — — —

— — — I sytti travle år kjempet Bernard Shaw for å forbedre menneskene og deres kår, for sannhet og humanitet, for frihet og ånd. Halsstarrig og fullkommen fryktløs forfulgte han urettferdighet, grusomhet, overtro og alt som kunne bli årsaker eller impulser til krig. Aldri ble han trett av å avsløre overleveringens falsknerier, autoritetenes tomhet og hevdens forfengelighet, alt det blendverket, all den sentimentaliteten og romantikken, som vi alle sammen (Shaw ikke unntatt) er spunnet inn i, og som lammer og hemmer vår livsnerve.

Hans to viktigste våpen i denne kampen var hans provoserende og inspirerte logikk og hans vidd, hans spott, hans rungende latter. — — —

Vel fikk den store kjetteren et langt liv. Likevel: betrakter man under ett det arbeidet han utførte — hans halvhundre skuespill er bare en brøkdel av hans totale produksjon.

sjon — ja, så blir man nesten overtroisk, som foran noe overmenneskelig: det er geni å kunne nytte sine evner så fullstendig, gjøre seg selv så effektiv og fruktbar! Og nettopp det var Bernard Shaws personlige lykke. Han sa: Dette er den sanne gleden i livet — å bli brukt til et formål, hvis storhet vi selv erkjenner; å bli fullstendig forbrukt før vi hives på skraphaugen.

To små Shaw-anekdoter

En gang i den tiden han var musikk-kritiker var Shaw gjest ved en konsert i et privathjem. Da han ble spurt av sin vertinne hva han syntes om den unge fiolinisten hun hadde lansert den aftenen, svarte Shaw med et stort smil: «Han minner meg om Paderewski.»

«Men Paderewski er da ikke fiolinist,» sa vertinnen litt forvirret.

«Nettopp, frue, nettopp,» svarte Shaw.

Da han ble intervjuet etter at han hadde fått Nobelprisen i 1925 ble han spurt hva han fikk den for.

«Sannsynligvis fordi jeg ikke skrev noe i 1925,» svarte han.

The Royal Academy of Dramatic Art

The Academy was founded in 1904 by Sir Herbert Beer-bohm Tree and in the first years of its life carried the operations in the dome of the famous Her Majesty's Theatre, Haymarket, London. Shortly after removal to Gower Street — in the neighbourhood of University College — the control of the Academy was vested in a Council composed of distinguished actors, writers and men of the theatre. In 1909 Mr. Kenneth Barnes was appointed Principal. He held his office for forty-six years, receiving his knighthood in 1930. His Majesty King George V granted the Academy its Royal Charter in 1920.

Sir Kenneth Barnes retired from the position of Principal in 1955, and the Council appointed Mr. John Fernald as his successor. Mr. Fernald has spent over a quarter of a century in the English theatre, first as an actor and subsequently as a producer.

Many distinguished people have served upon the Council, including Sir James Barrie, the creator of Peter Pan,

and Bernard Shaw. The president of the Council is Dame Flora Robson who had recently a great success in London as Mrs. Alving in Ibsen's «Ghosts», produced by John Fernald; among its members are Dame Sibyl Thorndike, Dame Edith Evans and Sir Laurence Olivier who has been seen all over Norway in his film versions of Shakespeare's plays.

The Academy's present two-year course provides a thorough stage training and admits only pupils intending to take up the theatre as a professional career. The course is planned so that a year of thorough basic technical training is followed by a year of active acting in the Academy's Vanbrugh Theatre before members of the public. From the possession of this theatre springs the Academy's ability to turn out skilled professional performers who have learnt their craft through the actual practice of it.

R.A.D.A. companies have toured Switzerland, giving performances in Basle, Geneva, Montreux and Vevey, have taken part in the York and Aldeburgh Festivals, and have played in many English provincial towns and cities. A few years ago the Academy visited Det Nye Teater in Oslo with a production of Ibsen's «Hedda Gabler».

«You Never Can Tell»

Best likeness
of Shaw in the 90's

«You Never Can Tell» was written in 1896, deliberately designed to fit the fashionable stage, and was accepted for production at the Haymarket Theatre; but after two weeks of floundering rehearsal (and much to the management's relief!) Bernard Shaw withdrew his play. His policy of steering clear of the normal commercial theatre was to be amply justified by the subsequent course of events, for in 1900 William Archer — who is specially famous in Norway for his translations of Ibsen — wrote that «the play had been proved by actual experiment, and in the teeth of all sorts of external disadvantages, to be among the most enjoyable entertainments at present on the Stage». Later when it was produced at the Strand Theatre G. S. Street found the fault of the play to consist in its superabundance rather than its paucity of ideas, and compared Shaw to Congreve and Sheridan. His tribute to its attractive and mirth-provoking quality was: «If Mr. Shaw

were to repeat «You Never Can Tell» forever, I would go to see it whenever it appeared.»

In this play Bernard Shaw has succeeded in creating a new type of farce-comedy. By utilising stock characters and familiar devices of comedy, farce, burlesque and extravaganza for his own ends, he endowed them with fresh interest through his own infectious mirth. Serious characters behave ridiculously, ridiculous characters suddenly become serious.

The Plot concerns Valentine, the newly-fledged «five-shilling» dentist, who has extracted a tooth from his first patient Dolly Clandon, a high-spirited girl who has just arrived from Madeira with her mother — an authoress of advanced views, her twin brother, Phil, and her elder sister, Gloria. Valentine falls in love with Gloria at first sight. When the family have left he is visited by his landlord, Fergus Crampton, to whom he owes six weeks' rent. The dentist wagers him the sum in question that he will extract Crampton's tooth without pain, and—by a clever manoeuvre with the gas-mask — wins the bet!

He has been invited to lunch with the Clandons where he meets Finch McComus, an old friend of the family, who has been informing them about Mrs. Clandon's separation

from her husband on the grounds of his cruelty to her. It transpires that the man in question is Crampton, who has also been invited to lunch that very day! The atmosphere at the meal is electric, only saved by William, the most tactful of waiters.

In a love-scene with Gloria, after she has quoted her mother's strong-minded views on sentimentality, Valentine kisses her passionately, and Gloria is dismayed to find that theories don't always work, and that she has enjoyed the sensation! The rest of the play is devoted to the thawing of Crampton's crusty nature by Dolly, and his desire for a reconciliation. An eminent Q. C. is called in to decide on the custody of the children, and he turns out to be the son of William, the kindly waiter, who will never presume on the relationship.

Gloria finds that her mother's precepts are unavailing against true love, and a fancy-dress ball ends the play with a light-hearted feeling that all will be well.

The Director

Ellen Pollock, the producer of «You Never Can Tell», has had many years of experience in all types of plays in the West End, both as actress and director. She is, however, probably best known for her Shavian work, having been a personal friend of G. B. Shaw for eighteen years and having appeared in at least a dozen of his plays on stage, radio and television. The distinguished actress/director is also the president of the Shaw Society. Two years ago her production of R.A.D.A. students in «The Apple Cart» played with great success at the Comedie Theatre in Geneva. Now she is much looking forward to bringing a talented young group of players to Norway.

Forklaringer til enkelte uttrykk:

The control was vested in: kontrollen ble overlatt til

Knighthood: en mann som blir utnevnt til ridder av en orden, får rett til ærestitelen Sir (en kvinne kalles Dame)

Royal Charter: kongelig stiftelsesbrev

producer og director er her brukt i samme betydning: iscenesetter

basic technical training: praktisk skoling

performer: utøvende kunstner

deliberately designed to fit the fashionable stage: skrevet med hensikt for å passe til tidens viktorianske teater

floundering rehearsal: stormfulle, slitsomme prøver

superabundance: overflod

paucity: fattigdom

tribute: hyllest

stock characters: faste tradisjonelle teatertyper

infectious mirth: smittende humor

newly fledged: nyutklekket

it transpires: det viser seg (vi aner)

dismayed: nedslått

thaw: tise, smelte

Q. C. (Queen's Counsel): svarer nærmest til høyesterettsadvokat

custody: her = foreldremyndighet

presume on the relationship: benytte seg av slektskapet

precepts: idéer, prinsipper

unavailing: nytteløs.

YOU NEVER CAN TELL

by BERNARD SHAW

Cast in order of appearance:

DOLLY CLANDON Vanessa Hill
VALENTINE John Collins
PHILIP CLANDON Simon Ward
PARLOURMAID Petronel Miller
MRS. CLANDON Jaqueline Pearce
GLORIA CLANDON ... Hildegard Wenn
FERGUS CRAMPTON ... Anthony Hopkins
WILLIAM Alexander Henry
FINCH M'COMAS Geoffrey Hutchings
BOHUN, Q. C. Peter Chilver

Directed by Ellen Pollock

The action of the play takes place in a watering place
on the coast of Torbay in Devon.

Act I - A Dentist's Surgery
Acts II, III and IV - The Marine Hotel.

There will be three intervals.

Company Manager and Stage Manager: Petronel Miller.

R.A.D.A.s reiserute

på Riksteaterturnéen:

Onsdag	13/2	KONGSVINGER
Torsdag	14/2	ELVERUM
Fredag	15/2	LILLEHAMMER
Lørdag	16/2	GJØVIK
Søndag	17/2	EIDSVOLL
Mandag	18/2	HAMAR
Tirsdag	19/2	—»—
Onsdag	20/2	SARPSBORG
Torsdag	21/2	MOSS
Fredag	22/2	PORSGRUNN
Lørdag	23/2	LARVIK
Søndag	24/2	SANDEFJORD
Mandag	25/2	DRAMMEN
Tirsdag	26/2	HØNEFOSS

Rett til endringer i ruten forbeholdes.